فصلنامه پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت

شماره پیاپی ۶۲- دوره دوم ، شماره ۴۵- سال ۱۳۹۸

مقاله شماره ۳ - صفحات ۳۷ تا ۴۵

بررسی میزان افسردگی و رابطه آن با وابستگی به دیگران در بین دانشجویان

مریم نعیمی[۱]

این پژوهش به بررسی میزان افسردگی و رابطه آن با وابستگی به دیگران در بین دانشجویان دانشگاه پیام‌نور تفرش پرداخته است. کلیه دانشجویان دختر و پسر جامعه آماری را تشکیل داده‌اند که ۲۷۸ نفر از آنان تصادفی انتخاب شدند. برای جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه افسردگی بک (Beck) و پرسشنامه وابستگی به دیگران استفاده شد. نتایج نشان داد که: اکثر دانشجویان دختر و پسر افسردگی خفیف دارند اما میزان افسردگی در دختران بیشتر از پسران است. وابستگی عاطفی اکثر دانشجویان در حد متوسط است، اما در دختران بیشتر از پسران است و بین آنها از این لحاظ تفاوت معنی‌دار وجود دارد. بین وابستگی عاطفی و افسردگی رابطه مثبت وجود دارد. عدم اعتماد اکثر دانشجویان در حد متوسط است و بین دختران و پسران از این لحاظ تفاوت معنی‌داری وجود ندارد. بین عدم اعتماد و افسردگی نیز رابطه مثبت وجود دارد. خودمختاری اکثر دانشجویان در حد متوسط است، اما در پسران بیشتر از دختران است و بین آنها از این لحاظ، تفاوت معنی‌دار وجود دارد. بین خودمختاری و افسردگی نیز رابطه مثبت وجود ندارد.

کلید واژه‌ها: افسردگی[۲] ، وابستگی[۳]، خودمختاری [۴]، عدم‌اعتماد [۵]

---

[۱] عضو هیات علمی گروه علوم تربیتی دانشگاه پیام نور تفرش

[2] depression
[3] dependency
[4] Autonomy
[5] distrust

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-19]

مقدمه

افسردگی یکی از مهمترین علل بیماری زایی و ناتوانی در تمامی‌کشورها است و در واقع بیماری گسترده و آسیب زننده‌ای است که هر زن و مردی را تحت تاثیر قرار می‌دهد (patel.v,2001) و از جمله شایع‌ترین اختلالات روانی است و به عنوان مشکل بهداشتی و جهانی در تمامی‌فرهنگ‌ها خودنمایی می‌کند. تعداد معدودی از افراد هستند که افسردگی را در طول مدت زندگی‌شان تجربه نمی‌کنند. افسردگی متعلق به قشر خاصی نیست، اما برخی افراد جامعه به دلیل موقعیت خاص، نسبت به این اختلال آسیب‌پذیرتر هستند. زندگی پر از فراز و نشیب و هیجان است، اما وقتیکه این اتفاقات طولانی شوند می‌توانند در توانایی و عملکرد افراد تاثیر گذاشته و ایجاد افسردگی نمایند(*Leibenluft E*۱۹۹۷*)*.

دانشجویان از هوشمندترین و مستعدترین اقشار هر جامعه بوده و آینده‌سازان هر کشور هستند. از این رو توجه به سلامت روانی آنان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است، زیرا دانشجو هنگامی می‌تواند آفرینش گر، فعال و سازنده باشد که شاداب، امیدوار و متعهد باشد.اختلال افسردگی اساسی اختلال شایعی در بین دانشجویان می‌باشد، از آنجایی که آنها به عنوان سرمایه‌های ملی محسوب می‌شوند و از طرفی با توجه به طبیعت استرس تحصیلات و شرایط خاص تحصیلی از جمله، طولانی بودن مدت تحصیلی و استرس دائمی امتحانات و نداشتن تضمین شغلی و مالی مناسب در آینده، عدم استقلال مالی حین تحصیل، مشکلات مربوط به آموزش و کمبود امکانات رفاهی و تحصیلی و احساس تنهایی و گرایش به برقراری ارتباط با دیگران، برآن شدیم که میزان افسردگی و رابطه آن را با وابستگی به دیگران در دانشجویان پیام نور واحد تفرش را مورد بررسی قراردهیم. برخی از پژوهش‌های انجام شده در این خصوص عبارتند از:

ایلدر آبادی و همکارانش (۱۳۸۳) در بررسی میزان شیوع افسردگی دانشجویان علوم پزشکی زابل به این نتیجه رسیدند که:۶۴/۳ درصد از دانشجویان به درجات مختلفی از افسردگی مبتلا هستند. و میزان افسردگی در دانشجویان مرد کمتر از دانشجویان زن بود اما رابطه معنی داری بین جنسیت و افسردگی وجود نداشت.

امانی و همکاران (۱۳۸۲) در تحقیقی تحت عنوان بررسی میزان شیوع افسردگی در دانشجویان علوم پزشکی اردبیل به این نتیجه رسیدند که:۵۷ درصد از دانشجویان با درجات مختلفی دچار افسردگی بودند و از بین آنها ۶۴ درصد دچار افسردگی بالینی (بالاتر از ۱۷) بودند. همچنین افسردگی دختران بیشتر از پسران بود.

سلیمان (۱۳۷۵) در تحقیقی با عنوان بررسی مقایسه ای افسردگی دانشجویان علوم پزشکی شاهد و دانشجویان علوم پزشکی کرمانشاه به این نتیجه رسید که: میزان افسردگی دانشجویان دختر علوم پزشکی‌کرمانشاه بیشتر

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-19]

از میزان افسردگی دانشجویان پسر علوم پزشکی شاهد می‌باشد و میزان افسردگی دانشجویان پسر علوم پزشکی دانشگاه شاهد از میزان افسردگی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی کرمانشاه، بیشتر است. میزان افسردگی دانشجویان دختر علوم پزشکی شاهد بیشتر از دانشجویان پسر علوم پزشکی کرمانشاه است، بین میزان‌افسردگی دانشجویان دختر علوم پزشکی شاهد با میزان افسردگی دانشجویان دخترعلوم پزشکی کرمانشاه تفاوت معنا داری وجود ندارد.

کوشان و واحدیان (۱۳۷۵)در پژوهشی تحت عنوان افسردگی دانشجویان و عوامل روانی و اجتماعی مرتبط با آن به این نتیجه رسیدند که:۴۰ درصد از دانشجویان مورد مطالعه مبتلا به افسردگی خفیف تا متوسط بوده اند، که ۲۲/۲ درصد در بین دانشجویان دختر و ۱۷/۴ درصد در بین دانشجویان پسر گزارش شده است. و میزان افسردگی دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر می باشد.

احمدی (۱۳۷۱)در پژوهشی با عنوان بررسی میزان شیوع افسردگی در دانشجویان علوم پزشکی اهواز به این نتیجه رسید که:۵۲ درصد دانشجویان زن و ۳۸ درصد دانشجویان مرد دچار افسردگی خفیف تا شدید هستند. در این مطالعه میانگین افسردگی دانشجویان مجرد ۱۰/۴۲ درصد و دانشجویان متاهل ۷/۹۷ درصد گزارش شده است. یافته‌های این مطالعه همچنین نشان می‌دهد که ۱۱ درصد دانشجویان مرد و ۲۰ درصد دانشجویان زن نسبت به آینده ناامید بودند. علاوه بر آن ۸ درصد دانشجویان مرد و ۷ درصد دانشجویان زن دارای افکار خودکشی بودند.

کاپلان و سادوک (۱۹۹۸) طی مطالعه ای با عنوان افسردگی در دانشجویان به این نتیجه رسیدند که:

۱۸۶ نفر (۵۷/۴ ٪) دانشجویان مبتلا به افسردگی بوده اند و همچنین مشخص گردید که استرس های زندگی می توانند عامل ایجاد افسردگی باشند .گادبی و کورج۱ (۱۹۹۴) در تحقیقی با عنوان میزان افسردگی دانشجویان دانشگاه آقاخان در پاکستان به این نتیجه رسیدند که: ۳۹٪ دانشجویان مبتلا به افسردگی بودند و در ۲۰٪ از آنها افسردگی بالینی مشاهده گردید.

[1] Godbey and Courage

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-19]

سوال‌های پژوهش

این پژوهش سوال‌های زیر را بررسی کرده است:

۱- آیا میزان افسردگی در دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر است؟
۲- آیا بین وابستگی عاطفی و افسردگی رابطه وجود دارد؟
۳- آیا بین فقدان اعتماد درجامعه و افسردگی رابطه وجود دارد؟
۴- آیا بین خودمختاری و افسردگی رابطه وجود دارد؟
۵- آیا بین دختران و پسران از نظر وابستگی عاطفی تفاوت وجود دارد؟
۶- آیا بین دختران و پسران از نظر فقدان اعتماد در جامعه تفاوت وجود دارد؟
۷- آیا بین دختران و پسران از نظر خودمختاری تفاوت وجود دارد؟

ابزارهای پژوهش

برای سنجش متغیر های پژوهش (افسردگی و وابستگی) از دو پرسشنامه استفاده شد.جهت سنجش میزان افسردگی از پرسشنامه افسردگی بک، که شامل ۱۳ مقوله است و در هر مقوله بالاترین نمره ۳ است. بنابراین حداکثر نمره مقیاس ۳۹ است، تخمین درجه افسردگی به این صورت است: ناچیز= ۳-۰ ، خفیف = ۷-۴ ، متوسط یا بیشتر از خفیف = ۱۰-۸ ، متوسط کمتر از وخیم = ۱۴-۱۱ ، وخیم = ۳۹-۱۵ .جهت سنجش میزان وابستگی به دیگران از پرسشنامه‌ای استفاده شد که از ۴۸ سوال تشکیل شده است، و به هر یک از آنها، برحسب اینکه تا چه اندازه توانایی‌ها، احساسات و رفتارهای فرد را منعکس می کنند یکی از نمرات ذیل تعلق می‌گیرد.

۴ = کاملا موافق ۳ = موافق ۲ = مخالف ۱ = کاملا مخالف

این آزمون از سه مقیاس تشکیل می شود: وابستگی عاطفی به دیگران، فقدان اعتماد در جامعه و خودمختاری. سوالات مربوط به وابستگی عاطفی به دیگران شامل:

۴۷- ۴۵- ۴۳- ۴۰- ۳۸- ۳۵- ۳۳- ۲۶- ۲۲- ۱۹- ۱۶- ۱۵- ۱۲- ۹- ۷- ۶- ۳

سوالات مربوط به فقدان اعتماد در جامعه شامل:

۴۶- ۴۴- ۴۱- ۳۹- ۳۶- ۳۲- ۳۰- ۲۷- ۲۴- ۲۳- ۲۰- ۱۷- ۱۳- ۹- ۵- ۲

سوالات مربوط به خود مختاری شامل:

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-19]

۴۸- ۴۲- ۳۷- ۳۴- ۳۱- ۲۸- ۲۵- ۲۱- ۱۸- ۱۴- ۱۱- ۸- ۴- ۱

یافته های پژوهش

جدول شماره ۱: آزمون T مستقل در رابطه با سوال اول پژوهش:

آیا میزان افسردگی در بین دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر است ؟

شاخص / آماری	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای معیار	Tمحاسبه شده	درجه آزادی	T بحرانی در سطح خطاپذیری		سطح معنی داری
							٪۹۵	٪۹۹	
دختر	۱۶۷	۸/۲۸	۶/۰۰	۰/۴۶۴	۱/۴۷۷	۲۷۶	۱/۹۶	۲/۵۷	۰/۶۰۸
پسر	۱۱۱	۷/۱۸	۶/۱۴	۰/۵۸۳					

جدول نشان می دهد که از لحاظ میزان افسردگی میانگین دختران (۸/۲۸) از میانگین پسران (۷/۱۸) بیشتر است بنابراین میزان افسردگی در بین دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر است.

جدول شماره ۲: آزمون χ^2 در رابطه با سوال دوم پژوهش:

"آیا بین وابستگی عاطفی و افسردگی رابطه وجود دارد؟ "

χ^2 محاسبه شده	درجه آزادی	χ^2 بحرانی در سطح خطاپذیری		سطح معنی‌داری
		٪۹۵	٪۹۹	
۲۶/۱۳۹	۱۲	۵/۲۲	۳/۵۷	۰/۰۱۰

نتیجه: چون χ^2 محاسبه شده (χ^2 = ۲۶/۱۳۹) از χ^2 بحرانی جدول (χ^2=۵/۲۲) در سطح خطاپذیری ۵٪ ، بیشتر است و از طرفی سطح معنی‌داری آزمون با مقدار ۱۰٪ از ۵٪ کمتر است، نتیجه می‌شود با احتمال ۹۵٪ بین وابستگی عاطفی و افسردگی رابطه وجود دارد.

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-19]

جدول شماره ۳: آزمون χ^2 در رابطه با سوال سوم پژوهش:

آیا بین فقدان اعتماد و افسردگی رابطه وجود دارد؟

χ^2 محاسبه شده	درجه آزادی	χ^2 بحرانی در سطح خطاپذیری		سطح معنی داری
		٪۹۵	٪۹۹	
۲۲/۹۸۵	۸	۲/۷۳۲۶۴	۱/۶۴۴۶	۰/۰۰۳

نتیجه: چون χ^2 محاسبه شده (۲۲/۹۸۵ = χ^2) از χ^2 بحرانی جدول (۲/۷۳۲ = χ^2) در سطح خطاپذیری ۵٪ ، بیشتر است و از طرفی سطح معنی‌داری آزمون با مقدار ۰/۰۰۳ از ۵٪ کمتر است، نتیجه می شود با احتمال ۹۵٪ بین فقدان اعتماد و افسردگی رابطه وجود دارد .

جدول شماره ۴ : آزمون χ^2 در رابطه با سوال چهارم پژوهش:

آیا بین خود مختاری و افسردگی رابطه وجود دارد؟

χ^2 محاسبه شده	درجه آزادی	χ^2 بحرانی در سطح خطاپذیری		سطح معنی‌داری
		٪۹۵	٪۹۹	
۱۹/۴۶۵	۱۲	۵/۲۲	۳/۵۷	۰/۰۷۸

نتیجه: چون χ^2 محاسبه شده (۱۹/۴۶۵ = χ^2) از χ^2 بحرانی جدول (۵/۲۲ = χ^2) در سطح خطاپذیری ٪۵ ، بیشتر است و از طرفی سطح معنی داری آزمون با مقدار ۷۸٪ از ۵٪ بیشتر است نتیجه می شود با احتمال ٪۹۵ بین خودمختاری و افسردگی رابطه وجود ندارد.

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-19]

جدول شماره ۵ : آزمون T مستقل در رابطه با سوال پنجم پژوهش:
آیا بین دختران و پسران از نظر وابستگی عاطفی تفاوت وجود دارد؟

شاخص / آماری	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای معیار	T	درجه آزادی	T بحرانی در سطح خطاپذیری		سطح معنی داری
							٪۹۵	٪۹۹	
دختر	۱۶۷	۴۸/۷۴	۷/۳۸۲	۰/۵۷۱	۲/۷۹۰	۲۷۶.	۱/۹۶	۲/۵۷	۰/۰۰۶
پسر	۱۱۱	۴۶/۳۲	۶/۵۹۵	۰/۶۲۶					

جدول نشان می دهد که از لحاظ وابستگی عاطفی میانگین دختران (۴۸/۷۴) از میانگین پسران (۴۶/۳۲) بیشتر است. بنا بر این بین دختران و پسران از نظر وابستگی عاطفی تفاوت معنی دار وجود دارد.

جدول شماره ۶ : آزمون T مستقل در رابطه با سوال هفتم پژوهش
آیا بین دختران و پسران از نظر خودمختاری تفاوت وجود دارد؟

شاخص / آماری	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	خطای معیار	T	درجه آزادی	T بحرانی در سطح خطاپذیری		سطح معنی داری
							٪۹۵	٪۹۹	
دختر	۱۶۷	۳۱/۹۵	۶/۲۴۴	۰/۴۸۳	۳/۰۹۸	۲۷۶	۱/۹۶	۲/۵۷	۰/۰۰۲
پسر	۱۱۱	۳۴/۲۴	۵/۷۵۸	۰/۵۴۶					

جدول نشان می‌دهد که از لحاظ خودمختاری میانگین دختران (۳۱/۹۵) از میانگین پسران (۳۴/۲۴) کمتر است بنابراین بین دختران وپسران از نظر خودمختاری تفاوت معنی دار وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش بررسی میزان افسردگی و رابطه آن با وابستگی به دیگران در دانشجویان دانشگاه پیام نور

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-19]

تفرش است. با توجه به یافته های تحقیق می‌توان نتیجه گرفت که:

– اکثر دانشجویان دختر وپسر مبتلا به افسردگی خفیف هستند، و میزان افسردگی دانشجویان دختر بیشتر از دانشجویان پسر است. از این حیث با نتایج تحقیقات ایلدر آبادی (۱۳۸۳)، امانی (۱۳۸۲)، سلیمان (۱۳۷۵)، کوشان و واحدیان (۱۳۷۵) و احمدی(۱۳۷۱) همخوانی دارد.

– میزان وابستگی عاطفی اکثر دانشجویان دختر و پسر در حد متوسط است، اما میزان آن در دختران بیشتر از پسران است و بین دختران و پسران از لحاظ میزان وابستگی عاطفی تفاوت معنی‌دار وجود دارد. همچنین بین وابستگی عاطفی و افسردگی رابطه مثبت وجو دارد. یعنی هر چه وابستگی عاطفی بیشتر باشد میزان افسردگی نیز بیشتر خواهد شد. از این حیث با نتایج تحقیقات گنجی (۱۳۸۱)، سلطانی (۱۳۸۳)، فارابی (۱۳۸۵) همخوانی دارد.

– میزان عدم اعتماد اکثر دانشجویان دختر و پسر در حد متوسط است و بین دختران و پسران از این لحاظ تفاوت معنی‌دار وجود ندارد. همچنین بین عدم اعتماد در جامعه و افسردگی نیز رابطه مثبت وجود دارد. و هر چه عدم اعتماد بیشتر باشد میزان افسردگی نیز بیشتر خواهد شد. از این جهت با نتایج تحقیقات گنجی(۱۳۸۱) همخوانی دارد.

– میزان خودمختاری اکثر دانشجویان دختر و پسر در حد متوسط است. اما میزان خودمختاری در پسران بیشتر از دختران است. و بین دختران و پسران از این لحاظ تفاوت معنی‌دار وجود دارد. همچنین بین خودمختاری و افسردگی رابطه وجود ندارد.

منابع

ایلدرآبادی، اسحق، فیروزکوهی، محمدرضا، مظلوم، سید رضا، نویدیان، علی، (۱۳۸۳)، بررسی میزان شیوع افسردگی دانشجویان علوم پزشکی زابل.

امانی، محمد، سهرابی، بهرام، مادفیر، سعید، مشعوفی، مهرناز، (۱۳۸۲)، بررسی شیوع افسردگی در دانشجویان علوم پزشکی اردبیل.

سلیمان، رضا، (۱۳۷۵) ، بررسی مقایسه ای افسردگی دانشجویان علوم پزشکی دانشگاه شاهد و دانشجویان علوم پزشکی کرمانشاه.

کوشان، محسن، واحدیان، محمد، (۱۳۷۵)، افسردگی دانشجویان و عوامل روانی اجتماعی مرتبط با آن، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار.

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-19]

] احمدی، علی، (۱۳۷۱)، بررسی میزان شیوع افسردگی در دانشجویان علوم پزشکی اهواز.

Patel V . **Depression in developing countries**: Lessons from Zimbabwe. Br Med J. 2001Feb;322(7284):482-4.

Leibenluft E. **Issue in the treatment of women with bipolar illness**. J Clin Psychiatry.1997; 58(Suppl 15): 5-11.

Kaplan HI, Sadock BJ. Synopsis of psychiatry. Behavioral science clinical psychiatry. 5th ed. London**: Williams and Wilkins Co**.(1998): 524-73.

Godbey KL, Courage MM. Stress management program: **intervention in nursing student performance anxiety**. Arch Psychiatry Nurs.(1994)Jun; 8(3): 190-9.

[Downloaded from isoedmag.ir on 2026-11-19]